

חינוך פיננסי- מערך שיעור בנושא מיסים

התוכנית לשילוב נושא המיסים בחינוך פיננסי תכלול שיעור פרונטלי ושני שיעורים מתוקשבים בנושא מיסים. התכנים לקוחים מתוך אתר רשות המיסים ממצגות והפעלות שפיתח מר יצחק לואון.

מטרות:

1. התלמידים יבינו את חשיבות המיסים כמאפשרים מימון שירותים שהמדינה מספקת.
2. התלמידים יכירו סוגי מיסים שונים.
3. התלמידים יבינו מהי השפעת סוגי מיסים שונים על אי השויון בחלוקת ההכנסות במשק.
4. התלמידים יכירו את השפעת המיסים על צמצום פערים חברתיים.
5. התלמידים יבינו את תפקידם של המיסים כמכוני התנהגויות רצויות וכמכשיר דמוגרפי.
6. התלמידים יבינו את תפקידם של המיסים ככלי בסיסי לעיצוב וייצוב של המשטר הדמוקרטי.

מערך פרונטלי מס' 1:

שלב א- פתיחה- 10 דקות.

המערך יבוצע לאחר שהתלמידים למדו על תקציב אישי ומשפחתי. המורה יזכיר מהו תקציב ומהו כולל (הוצאות והכנסות). יסביר שגם לממשלה (מדינה) יש תקציב כמו למשפחה שכולל הוצאות והכנסות. המורה יתחיל בשאלה- באיזו זכות נלקחים סכומי כסף ישירות ממשכורותיהם של כל האזרחים במדינה? למה הם נועדו? מהו המנגנון המחליט על גביית המיסים? מכאן יציג לתלמידים בצורה סכמטית ומקוצרת את התקציב הרגיל של הממשלה:

הוצאות- הוצאות שוטפות של משרדי הממשלה (ביטחון, חינוך, בריאות, רווחה וכו') אל מול הכנסות ממיסים. המורה יבהיר את העובדה שתקציב הממשלה ממומן ברובו ממיסים.

שלב ב- תפקידי מערכת המיסוי- 20 דקות.

המורה ישאל- דמיינו לכם שמחליטים לבטל את המיסים בישראל- איך לדעתכם תתנהל המדינה? אילו שירותים היא תספק? על מה היא תוותר? איך תממן את אותם שירותים? לכל תלמיד יינתן דף ובו רשימת תחומים בחברה הישראלית (מצ"ב הדף בסוף המערך). התלמיד יענה על השאלה –אילו תחומים הממשלה צריכה לממן ממיסים ואילו לא ולדרג בין התחומים עליהם ניתנה תשובה חיובית. ניתן לפתח לאחר מכן דיון קבוצתי קצר. המורה יסכם בכך שיגדיר מהו מס ויסביר את תפקידי מערכת המיסוי.

מס- הוא תשלום המוטל כחובה על ידי רשות ציבורית בלא כל תמורה ישירה היתנת כנגדו על ידי הרשות למשלם המס.

תפקידיה העיקריים של מערכת המיסים-

- א. מימון הוצאות בתקציב הממשלה- ההכנסות ממיסים נועדו למימון הוצאותיה של הממשלה שצריכה לספק שירותים חיוניים לאזרחים לדוגמה- חינוך, ביטחון, בריאות, רווחה, תשתיות וכו'.
- ב. למיסים יש גם מטרה חברתית- מס הכנסה משמש גם כאמצעי לחלוקה מחדש של ההכנסות בין כלל תושבי המדינה כלומר להבטיח מצד אחד שהעשירים לא יעשו עשירים יותר ויותר ומצד שני שהעניים לא יעשו עניים יותר ויותר. מבעלי אמצעים גוברים לכן מיסים גבוהים לעומת מיסים נמוכים מחסרי אמצעים.

ג. המיסים משמשים גם כמכשיר להכוונת המשק- הם מכוונים למשל התנהגויות רצויות כגון הפחתת זיהום סביבתי באמצעות הקטנת מס על רכבים היברידיים, מאפשרים פיזור אוכלוסיה בעזרת הטבות מס לישובי פיתוח (כגון בנגב או בגליל) וכו'.

שלב ג'- אי תשלום מס והשלכותיו -15 דקות.

המורה ישאל את התלמידים- דמיינו לעצמכם שחלק מהאנשים מחליטים שהם לא רוצים לשלם מיסים- אית תרגישו בעניין? התאם תעודדו אותם שלא לשלם? האם תסכימו לשלם במקומם? המורה יאפשר דיון ערכי בנושא תוך כדי השוואת המדינה לבית משותף שיש בו ועד בית ויש אנשים שלא משלמים מיסי ועד. מה ההשלכות על יתר הדיירים? האם הם אמורים להסכים לכך?

המסקנה תהיה שאם חלק מהציבור לא ישלם מיסים, יגדל העול על האחרים ורמת השירותים שהמדינה תספק תקטן. מכאן חשיבות רבה ביותר לנשיאת כל האזרחים בנטל. לסיכום הנושא ניתן להציג לתלמידים את הסרטון (רשות המיסים- קמפיין "העובדים בשחור"- יוטיוב)
<https://www.youtube.com/watch?v=vK1QY59A0q8>

נספח:

תחומים למימון מתשלום מיסים

לפניך רשימת תחומים או נושאים בחיי בני אדם.

- א. עליך לסמן באיזה נושאים מוטלת חובה על המדינה לממן מתשלום מיסים.
- ב. את הנושאים שבחרת דרגי על פי סדר חשיבות. 1 הוא החשוב ביותר.
 1. שימור אתרים היסטוריים-
 2. תחבורה-
 3. מזון לאזרחים-
 4. נופש לאזרחים-
 5. פיתוח ישובים רחוקים מהמרכז-
 6. חינוך עד גיל 18
 7. השכלה גבוהה-
 8. תרבות כגון קולנוע/עידוד סופרים-
 9. תוספת שכר לעניים-
 10. ניקיון ברחובות
 11. ביטחון התושבים-
 12. גמילה מסמים-
 13. בריאות חינוך-
 14. פיתוח כבישים ותשתיות לתעשייה-
 15. גני משחקים ופעילות פנאי-